

Tette bindinger mellom Ap og LO - uheldig korporatisme?

Av Theodor Barndon Helland, statsviter i Civita

Oppsummering

I dette notatet drøftes begreper knyttet til korporatisme. Videre undersøkes korporatismens funksjon og korporative trekk ved det norske politiske systemet.

I Norge forbindes korporatisme med Arbeiderpartiet. Selv om andre partier kjemper for bestemte interesser eller grupper er båndene ikke like formalisert som båndene mellom Arbeiderpartiet og LO, hvilket gjør dette forholdet særlig interessant i et notat om korporatisme.

Notatet stiller spørsmål om hvorvidt korporatismen i Norge er tiltagende. Det tar for seg Ap/Sp-regjeringens prioritering i Hurdalsplattformen, der den signaliserer et ønske om å øke interesseorganisasjoners deltagelse i offentlige råd og utvalg, og stiller spørsmål ved om dette vil øke LOs makt – også relativt i forhold til andre fagforeninger.

Tall fra YS Arbeidslivsbarometer, som er en representativ undersøkelse blant norske arbeidstakere, viser oss partipreferanser og syn på fagforeningers makt blant uorganiserte og organiserte, og blant tillitsvalgte og ikke-tillitsvalgte i de ulike hovedsammenslutningene. Disse tallene viser at Arbeiderpartiet står i en særstilling blant tidligere og nåværende tillitsvalgte i LO. De viser også at organiserte arbeidstakere tilhørende den politiske venstresiden, har et mer positivt syn på fagforeningenes makt, enn uorganiserte på høyresiden.

Notatet konkluderer med at pluralisme, med minst mulig statlig korporatisme, er nødvendig for å unngå uheldig korporatisme, der noen grupper får fordeler som går på bekostning av andre. Det er særlig verdt å følge nøye med på om LO vil få økt makt mens Arbeiderpartiet er i regjering, hvilket var tilfelle under den forrige Arbeiderpartiledete regjeringen.

Hva er korporatisme?

Den grunnleggende statsvitenskapelige modellen som forklarer politisk makt i liberale representative demokratier, kalles *den parlamentariske styringskjede*.

Den parlamentariske styringskjeden beskriver hvordan et suverent folk velger representanter til en lovgivende forsamling hvorfra en utøvende makt utgår. Den utøvende makten forbereder og iverksetter politiske vedtak ved hjelp av den offentlige forvaltningen. Et annet navn på den parlamentariske styringskjede er *den numeriske kanal*.

Den norske statsviteren Stein Rokkan mente at en annen form for politisk maktutøvelse var vel så viktig, og *sidestilte* den numeriske kanal med en annen, nemlig *den korporative kanal*.¹ I den korporative kanal er det interesseorganisasjoners styrke som avgjør hva som blir politiske vedtak og hvordan disse iverksettes.

Med andre ord er det å avgi stemmer i valg én kanal for politisk maktutøvelse, mens medlemskap og deltagelse i interesseorganisasjoner er en annen.

Begrepet korporativ i seg selv er noe obskurt, men beskriver noe som gjelder eller er bygget på *korporasjoner*. I dette notatet er korporasjonene som omtales *interesseorganisasjoner*, særlig innenfor arbeidsliv, og videre i notatet er det derfor begrepet interesseorganisasjoner som vil bli brukt, i stedet for korporasjoner.

I sin bredeste forstand er korporatisme institusjonalisering av (noen) særinteresser inn i det politiske systemet.² Det betyr at interesseorganisasjoner ikke lenger kun driver påvirkningsarbeid for sitt syn, men er blitt del av og samvirker med det offentlige politiske beslutningssystemet.

Korporative trekk og den korporative staten

Korporatisme kan også sees som trekk ved ethvert politisk system der hvor særinteresser får fordeler (eller ulemper) som andre ikke får som resultat av samvirke med staten. Dersom de korporative trekkene blir dominerende, får vi en *korporativ stat*.

Det fremste historiske eksempelet på en korporativ stat finnes i den italienske fascismen. I Benito Mussolinis autoritære fascistiske stat ble samfunnet styrt *ovenfra og ned* gjennom sektorielt sekvenserte interesseorganisasjoner.

For eksempel var formålet for fagforeningen for industriarbeidere å styre industriarbeidere. I det fascistiske Italia var interesseorganisasjoner til for statens interesser, og de eksisterte for å disiplinere samfunnet basert på ulike gruppers sektorielle tilhørighet.

Korporativ pluralisme

I et liberalt demokrati er det heldigvis frivillig å ta del i interesseorganisasjoner, og interesseorganisasjoner utøver politisk makt *nedenfra og opp* ved å forsøke å oppnå fordeler for sin sektor og sine medlemmer.

Når dette systematiseres i samvirke med staten får vi *korporativ pluralisme*.

Korporativ pluralisme, som definert av Rokkan, kan forstås som en demokratisk utgave av den korporative staten. Rokkan er særlig kjent for sitatet «stemmer teller, ressurser avgjør»³, og mente at politiske beslutninger ikke først og fremst ble fattet ved avstemning i Stortinget, men gjennom representanter for interesseorganisasjoners systematiserte møter med beslutnings-tagere i offentlige råd og utvalg. Dette kalles forvaltningskorporatisme, og vil bli drøftet senere i notatet.

Også et slikt korporativt trekk ved samfunnet kan være problematisk, hvis den korporative kanal er sterkere enn den parlamentariske. Tidligere statsminister Kåre Willoch beskrev maktforholdet slik:

«Jeg hadde ikke vært lenge i Stortinget før jeg møtte spørsmålet om Stortinget kunne gå imot løsninger eller bevilgninger som allerede var avtalt mellom regjeringen og viktige organisasjoner i arbeids- og næringslivet. Kort sagt: Vi møtte problemet «den korporative stat». Ingen betviler Stortingets formelle rett – og plikt – til å avgjøre lovenes innhold og bestemme hva statens penger skal brukes til. Men er makten reell, eller har organisasjonene makt til å tvinge Stortinget til å gjøre som de vil?»

Fordi vi i Norge definerer korporative trekk etter Rokkans definisjon, korporativ pluralisme, er det en vanlig oppfatning at Norge er nærmere pluralisme enn den andre enden av skalaen, som heter *samfunnskorporatisme*; simpelthen fordi begrepet inneholder ordet «pluralisme».

Samfunnskorporatisme og (faktisk) pluralisme

Den amerikanske statsviteren Philippe C. Schmitter beskriver i artikkelen «Still the Century of Corporatism»⁴ fem dimensjoner for det som kalles samfunnskorporatisme som en kontrast til det motsatte ytterpunktet, som er *pluralisme*. For å ha et system som tenderer mot samfunnskorporatisme, må følgende vilkår være oppfylt:

1. Få interesseorganisasjoner innen hver sektor,
2. tvungent medlemskap av interesseorganisasjoner innenfor hver sektor,

3. funksjonell kategorisering, hierarkisk organisering av interesseorganisasjoner og ingen konkurranse mellom korporasjoner internt i sektorer,
4. statlig anerkjennelse og monopol for representasjon av sektorinteresser i forhandlinger med staten, og
5. statlig kontroll over interesseorganisasjonenes valg av ledelse og offentlige uttalelser.

Et samfunn der disse såkalte samfunnskorporatistiske dimensjonene er oppfylt, minner sterkt om en korporativ stat.

Den norske statsviteren Jan Thorsvik nyttiggjør seg av Schmitters dimensjoner ved å definere fem forhold for å vurdere trekk ved korporative systemer. Disse fem forholdene lar oss plassere politiske systemer på en akse med to ytterpunkter: samfunnskorporatisme og pluralisme. De fem forholdene er:

1. Er det et begrenset antall organisasjoner innenfor hver funksjonelle samfunnssektor?
2. Er det obligatorisk medlemskap for alle som er i virksomhet innenfor sektoren?
3. Er det slik at interesseorganisasjonene er inndelt i funksjonelle kategorier og ordnet i en hierarkisk organisasjonsmodell som gjør at det ikke er noen konkurranse organisasjonene imellom?
4. Er det slik at organisasjonene er anerkjent av staten og gitt monopol på å representere sine sektorinteresser i forhandlinger med staten?
5. Er det slik at staten har en viss kontroll over interesseorganisasjonenes valg av ledelse og måten som de formulerer sine krav og uttrykker sine støtteerklæringer på?

Hvis svaret på hvilket som helst av disse spørsmålene er «ja» trekker det mot samfunnskorporatisme, og i motsatt tilfelle ved «nei», mot pluralisme.

Ut fra disse forholdene kan vi merke oss at pluralistiske systemer er preget av større grad av konkurranse og frivillighet, mens samfunnskorporatistiske systemer tenderer mot den korporative stat med større grad av sentralisert politisk makt og organisering.⁵

Selv om korporatismen verken er autoritær i form av en korporativ stat, eller systematisert i form av korporativ pluralisme, vil det alltid kunne være korporative trekk ved staten så lenge interesseorganisasjoner evner å påvirke staten og politikken som føres.⁶

Den norske korporative pluralismen befinner seg et sted mellom samfunnskorporatisme og pluralisme. I Norge er det slik at interesseorganisasjonene er hierarkiske og funksjonelt inndelt, med noe konkurranse i enkelte sektorer. Innenfor noen sektorer og fagretninger er det konkurranse mellom ulike hovedsammenslutninger. Innenfor enkelte sektorer har konkurransen vært økende. Organisasjoner har forhandlingsrett innen ulike sektorer, og individer og bedrifter som er uorganiserte, har ikke individuell forhandlingsrett. Med andre ord har ingen individuell forhandlingsrett på egne vegne, hvilket til dels kan anses som tvang til organisering i forstand av at dersom man ikke organiserer seg, får man heller ikke ta del i forhandlinger. Dette underbygger påstanden om at den norske korporative pluralismen ikke er ren pluralisme.

Dersom man verken har en autoritær korporativ stat eller systematisert korporativ pluralisme, har man *faktisk pluralisme*. Da får vi et politisk system hvor interesseorganisasjoners rolle kun er å bidra med informasjon til beslutningstagere, og eventuelt forhandlinger direkte mellom arbeidsgivere og -takere uten at dette er i samvirke med staten, bortsett fra der staten selv er arbeidsgiver.

Dette kan anses som det mest liberale alternativet, med lavest risiko for uheldige bindinger mellom interesseorganisasjoner og maktutøvere, som notatet tar for seg nedenfor.

Hvordan fungerer korporatisme i Norge?

I et system med korporativ pluralisme er det kamp om makt mellom interesseorganisasjoner, og mellom individer og aktører som er del av interesseorganisasjoner og dem som ikke er det.

Det vil si at det er en politisk maktkamp mellom *organiserte og uorganiserte sær- og egeninteresser*.

For å forklare hvordan interesseorganisasjoner i et korporativt pluralistisk system forsøker å oppnå politisk makt, definerer Thorsvik tre kanaler:

1. Valgkanalen, hvor politiske partier konkurrerer om velgeres stemmer,
2. organisasjonskanalen, hvor interesseorganisasjoner har makt over offentlig politikk gjennom deltakelse i offentlige råd og utvalg, og
3. lobbyvirksomhet, hvor sektor- og særinteresser eller andre, på vegne av disse, forsøker å påvirke den politiske dagsorden og politiske beslutningsprosesser gjennom å ta direkte kontakt med formelle beslutningstakere og deres rådgivere.

Thorsvik påpeker dessuten at organiserte interesser gjennom organisasjonskanalen og lobbyvirksomhet kan svekke den demokratiske valgkanalen. Organisasjonskanalen blir et alternativ til valgkanalen for å erverve, besitte og utøve politisk makt.

Både forhandlinger og deltagelse i forvaltningen gjennom offentlige råd og utvalg er korporative trekk i det norske politiske systemet som kan kategoriseres som *forhandlings- og forvaltningskorporatisme*:

- Forhandlingskorporatisme er når interesseorganisasjoner deltar systematisk i forhandlinger om lønn og arbeidsvilkår. Det korporative elementet er systematiseringen i samkvem med staten som bidrar til å løfte pris- og lønnsdannelse ut av markedet og over til forhandlinger mellom partene i arbeidslivet. Statens rolle her er å mekle, og tidvis å løse forhandlinger gjennom økonomiske hjelpetiltak og subsidier.
- Forvaltningskorporatisme er når interesseorganisasjonene selv er delaktige i å legge grunnlag for utformingen av politiske vedtak gjennom deltagelse i offentlige råd og utvalg.

Det kanskje mest inngripende korporative trekket i Norge er «Lov om allmenngjøring av tariffavtaler». Denne loven innebærer at vilkår som fremforhandles av interesseorganisasjoner i møte med staten, også skal gjelde for individer som *ikke* er medlemmer av interesseorganisasjonen og således heller ikke representert i forhandlinger.⁷

Det kan argumenteres for at når sektor- og særinteresser vinner frem og allmengjøres, resulterer det i praksis i fordeler og goder for alle – også dem som ikke er organiserte. Det kan i mange tilfeller være riktig, men det er like fullt prinsipielt betenkelig at noen grupper skal ha større anledning enn andre til å legge premissene for hvilke fordeler og goder som bør prioriteres.

Partene i arbeidslivet

De norske maktutredningene NOU 1982:3 Maktutredningen og NOU 2003:19 Makt- og demokratiutredningen påpekte klare korporative trekk ved det norske politiske systemet, og at sektor- og særinteresser kan vinne frem til ulempe for helheten. Interesseorganisasjoner, og særlig organisasjonene i arbeids- og næringslivet, har mye makt. Når vi igjen har fått en Ap-ledet regjering, er det grunn til å være bekymret for tiltagende korporatisme i Norge?

Et sentralt moment i kritikken av statens korporative trekk i *NOU 1982:3 Maktutredningen* var antall offentlige råd og utvalg. I kjølvannet av utredningen ble antall råd og utvalg redusert, og korporative trekk ved den norske stat ble svekket. Siden begynnelsen av 2000-tallet har antallet vært stabilt lavere enn tidligere.

Når interesseorganisasjoner er institusjonalisert som i *trepartssamarbeidet* – det norske begrepet som beskriver samarbeidet mellom arbeidsgiverorganisasjonene, arbeidstakerorganisasjonene og staten (partene)⁸ – forsøker de ikke lenger å utøve innflytelse gjennom det politiske systemet, men er blitt del av det, i den forstand at de tar del i å legge selve grunnlaget for utforming og iverksettelse av politikk. Dette er et viktig grunnlag for interesseorganisasjoners politiske makt, og et åpenbart korporativt trekk ved det norske politiske system.

En avgjørende forskjell mellom den autoritære korporative stat og en ikke-autoritær korporativ pluralisme er det pluralistiske elementet, ved at det er et mangfold av interesseorganisasjoner med maktspredning dem imellom, og mellom dem og samfunnet for øvrig. Er det egentlig slik på den norske arbeidstakersiden, eller har noen mer makt enn andre?

Det tydeligste eksempelet på uheldig norsk korporatisme er forholdet mellom Arbeiderpartiet og LO. Arbeiderpartiets forhold til LO er, i motsetning til alle andre interesseorganisasjoner som samvirker med staten, *formalisert* ved at LO er representert i Arbeiderpartiets sentralstyre og valgkomité, deltar for Arbeiderpartiet i valgkamper og overfører penger direkte til partiet. Altså deltar LO både i statens og Arbeiderpartiets organer. Dette gir grunn til bekymring for økt korporatisme og ytterlige makt til LO.

En mer vanlig – og mindre korporativ – kobling mellom politiske partier og interesseorganisasjoner er for eksempel Senterpartiets forhold til bondeorganisasjonene eller Kristelig Folkepartis

bindinger til kirke-Norge. Slike koblinger gjør at begge disse partiene kan oppfattes som *interessepartier*, altså partier som kjemper for en bestemt gruppe eller sak.

Forskjellen ligger i at partienes eventuelle samarbeid med interesseorganisasjonene som trolig påvirker dem ikke er formalisert. Det er allikevel langt fra utenkelig at også interessepartier vil gi interesseorganisasjoner som påvirker dem anledning til å samvirke med staten, men det er altså mindre korporativt, all den tid samarbeidene ikke er formalisert – som med Arbeiderpartiet og LO.

Vi har også fått en kraftig økning i interessenter som agerer direkte mot Stortinget, regjering og forvaltning i form av lobbyvirksomhet, ifølge Makt-og demokratiutredningen.⁹ Det kan tenkes at den registrerte økningen skyldes at lobbyvirksomhet er mer synlig enn tidligere.

På den ene siden har det altså blitt svekket forvaltningskorporatisme i Norge til fordel for lobbyvirksomhet siden maktutredningene. På den andre siden blir det fremdeles – og muligens i økende grad fremover – nedsatt utvalg som under denne regjeringen, ifølge Hurdalsplattformen, i stor grad skal være partssammensatt – altså ha representanter fra partene i arbeidslivet i seg.

Tiltagende korporatisme i Norge?

Regjeringen Støre vil «fornye og forsterke trepartssamarbeidet og gi samarbeidet betydelig større samfunnsoppgaver og -ansvar innenfor områder som kompetanseutvikling, bærekraft og økt eksport». Regjeringen skal dessuten «bidra til mer informasjon om fagforeningens rolle og trepartssamarbeidet, blant annet i skolen, i lederutdanningene, og på arbeidsplassene for arbeidere som kommer fra land med svake fagforeninger, *slik at alle kan treffe et informert valg om de vil organisere seg*¹⁰». I tillegg vil regjeringen doble fagforeningsfradraget.

I Hurdalsplattformen er «partene i arbeidslivet» nevnt 14 ganger. Regjeringen Støre skal blant annet:

- Invitere partene i arbeidslivet og næringer til forpliktende klimasamarbeid for utslippskutt. Det skal opprettes et nasjonalt råd for rettferdig omstilling der arbeidslivets parter har en sentral rolle.¹¹
- Sette ned en lavinntektskommisjon, med deltakelse fra partene i arbeidslivet og følge opp konklusjonene med politiske grep for å redusere inntektsforskjellene i Norge.¹²
- Gå i forhandling med partene med sikte på en omlegging av ordningen med avtalefestet pensjon, og om statens bidrag.¹³
- Nedsette en helsepersonellkommisjon, med representasjon fra partene, helsetjenestene og utdanningsinstitusjonene, for å fremme tiltak for å utdanne, rekruttere og beholde kvalifisert helsepersonell over hele landet.¹⁴
- Sørge for at partene i arbeidslivet er representert i *alle*¹⁵ relevante regjeringsutvalg.¹⁶

Med andre ord skal partene i arbeidslivet få økt innflytelse på sentrale politikkområder som klima, ulikhet, pensjon og helse. De skal være representert i *alle* relevante regjeringsutvalg.

Det skal nedsettes utvalg eller råd for:

- Klimavennlige investeringer.¹⁷
- Virkemidler for å øke norsk eksport utenom olje og gass med minst 50 prosent innen 2030 (partssammensatt).¹⁸
- Rettferdig (klima-) omstilling (dels partssammensatt).¹⁹
- Fylkeskommunenes inntektsstruktur.²⁰
- Demokratisk kontroll over digitalisering av samfunnet.²¹
- Fremtidig kapasitet og behov ved Oslo lufthavn.²²
- Gjennomgåelse av konkurslovgivningen.²³
- Abortlovens bestemmelser.²⁴

Hvilke av disse offentlige rådene eller utvalgene som er relevante for partene i arbeidslivet, der hvor det ikke er forutbestemt at de skal være dels eller fullstendig partssammensatt, vil tiden vise.

Hvordan regjeringens forestående «Tillitsreform» vil bli, vites heller ikke. Det er imidlertid presisert i Hurdalsplattformen at den skal «utformes i tett samspill med brukerorganisasjoner, tillitsvalgte og ledelsen i alle store offentlige virksomheter».

Videre er det et uttalt formål å «styrke trepartssamarbeidet og rettighetene ansatte har til å bli involvert i alle viktige prosesser, både i staten og i kommunene» og å «sikre at offentlige ledere har opplæring i den norske arbeidslivsmodellen og trepartssamarbeidet».²⁵

Det er ikke utenkelig at interessentene som skal bidra til å utforme reformen, vil forsøke å trekke reformen i retning av egne interesser. Et uttalt formål om å styrke trepartssamarbeidet og å gi offentlige ledere opplæring i dets funksjon, er et glimrende eksempel på et klart korporativt trekk, som dessuten ser ut til å styrkes ved at partene får stor anledning til å påvirke både regjering og forvaltning.

I denne sammenheng kan Arbeiderpartiets nære forhold til LO vise seg som et eksempel på problematisk korporatisme. LOs makt var større under en Arbeiderparti-ledet regjering enn den var under både Bondevik I- og Bondevik II-regjeringen, og kan fort bli det igjen.

Skjev maktfordeling blant arbeidstakerorganisasjoner?

I et Civita-notat fra 2012 undersøkte Eivind Haanes det tette forholdet mellom Arbeiderpartiet og LO, og viste hvordan LO har stor makt i både korporative organer og i Arbeiderpartiets organer. Haanes konkluderte med at det var stor forskjell mellom regjeringene Bondevik I og II og Stoltenberg II når det gjaldt vilje til å gi andre enn LO innflytelse, og at opplevelsen stadig ble sterkere av at viktige avgjørelser ble tatt «på forhånd» mellom Stoltenberg II-regjeringen og LO.

Videre viste Haanes' notat at den politiske venstresiden, i denne sammenheng Ap og SV, ikke hadde flertall blant LOs medlemmer, men dominerte den gruppen medlemmer som enten har,

eller har hatt, tillitsverv i fagbevegelsen. Haanes bruker begrepet «elite» om dem med tillitsverv, altså som et analytisk skille – ikke normativt. Disse var mindre skeptiske til fagforeningens makt enn medlemmer uten tillitsverv.²⁶

Når Arbeiderpartiet igjen er det ledende partiet i regjering er det grunn til å spørre hvorvidt det først og fremst er LO som skal prioriteres når regjeringen skal «fornye og forsterke treparts-samarbeidet og gi samarbeidet betydelig større samfunnsoppgaver og -ansvar innenfor områder som kompetanseutvikling, bærekraft og økt eksport»,²⁷ hvilket Høyres stortingsrepresentant Henrik Asheim gjorde i Dagbladet 27. januar 2022.²⁸ Han er bekymret for Arbeiderpartiets særegne kontakt med LO og frykter at den kan svekke trepartssamarbeidet.

Dersom vi undersøker medlemmer i ulike hovedorganisasjoners stemmegivning og preferanser, slik det kommer frem i YS Arbeidslivsbarometer for 2021, gir det noen resultater.

Resultatene viser at:

- Arbeiderpartiet står sterkt i alle arbeidstakerorganisasjonene unntatt Akademikerne.
- Arbeiderpartiet står sterkest i LO der hvor halvparten av dem som har hatt tillitsverv i LO, stemte på Arbeiderpartiet – svakest hos Akademikerne hvor det tilsvarende tallet er 34 prosent.
- SV står sterkt i Unio, hvor 54 prosent av dem som har eller har hatt tillitsverv, oppga at de stemte på partiet – og svakest i YS, hvor tilsvarende tall er 22 prosent.
- Høyre står særlig sterkt hos Akademikerne, og FrP står sterkest i YS
- Avviket mellom medlemmers og tillitsvalgtes partipreferanser er størst i LO og minst i Akademikerne. Venstresiden dominerer blant de tillitsvalgte. I Akademikerne er representativiteten best.

Et annet funn fra YS Arbeidslivsbarometer er at det er stor forskjell mellom de organisertes og de uorganisertes syn på fagforeninger og makt – både på den politiske høyre- og venstresiden. Der hvor særlig den uorganiserte høyresiden er kritisk til fagforeningers makt, er den organiserte venstresiden positiv. Også på venstresiden er det slik at en større andel av de uorganiserte er enige i påstanden om at fagforeninger har for mye makt sammenlignet med de organiserte. I dette tilfellet er venstresiden definert som Ap og SV, mens høyresiden er definert som Høyre og Fremskrittspartiet.

Konklusjon

Det er grunn til å følge nøye med på økende politisk makt til interessegrupper i norsk politikk – særlig forholdet mellom LO og Arbeiderpartiet. Hurdalsplattformen gir grunn til bekymring for tiltagende korporatisme i Norge i form av økt partsdeltagelse i offentlige råd og utvalg, hvilket i så tilfelle vil være en reversering av utviklingen siden den første maktutredningen. Dette kan bidra til ytterligere forverring av trekket forvaltningskorporatisme ved den norske staten, særlig dersom det blir slik at det er nettopp LO som skal være representert som en av partene.

Det er fortsatt god grunn til å assosiere den norske korporatismen med Arbeiderpartiet. Det er ikke til å komme utenom at Arbeiderpartiet og LO – særlig de som har vært tillitsvalgte i nettopp LO, som tallene viser – har et særegent forhold. Dette er kanskje grunn nok til å stille spørsmål ved årsaken til at en Arbeiderparti-ledet regjering går så tydelig inn for å styrke fagbevegelsens politiske makt. Om denne makten først og fremst vil tilfalle LO, gjenstår å se.

Interesseorganisasjoner som får særfordeler, kan være problematiske, enten det er private bedrifter, fagforeninger, arbeidsgiverforeninger eller landbruksorganisasjoner. Desto mer sekvensert politisk system en har, desto mer vil interesseorganisasjoner kunne oppnå sektorielle særfordeler. Dersom man verken har en autoritær korporativ stat eller systematisert korporativ pluralisme, *altså faktisk pluralisme*, får vi et politisk system hvor interesseorganisasjoners rolle kun er å bidra med informasjon til beslutningstagere, og eventuelt forhandlinger direkte mellom arbeidsgivere og -takere uten at dette er i samvirke med staten, bortsett fra der hvor staten selv er arbeidsgiver. Dette kan anses som det mest liberale alternativet, med lavest risiko for uheldige bindinger mellom interesseorganisasjoner og maktutøvere. For å begrense uheldig korporatisme er det kanskje best å ha et pluralistisk system som i minst mulig grad tilrettelegger for systematisert påvirkning.

Civita er en liberal tankesmie, som gjennom sitt arbeid skal bidra til økt kunnskap og oppslutning om liberale verdier, institusjoner og løsninger, og fremme en samfunnsutvikling basert på respekt for individets frihet og personlige ansvar. Den enkeltes publikasjons forfatter(e) står for alle utredninger, konklusjoner og anbefalinger, og disse analysene deles ikke nødvendigvis av andre ansatte, ledelse, styre eller bidragsyttere. Skulle feil eller mangler oppdages, ville vi sette stor pris på tilbakemeldinger, slik at vi kan rette opp eller justere.

Ta kontakt med forfatteren på theodor@civita.no eller civita@civita.no

Litteraturliste

- Heywood, A. (2021). *Political ideologies* (7. utg.). London: Red Globe Press.
- Hurdalsplattformen. (2021). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen>
- Rokkan, S. (1987). *Stat, Nasjon, Klasse* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorsvik, J. (2021). *Hvordan politiske systemer fungerer* (1. utg.). Oslo: Fagbokforlaget.
- Haanes, E/Civita. (2012) *Alle skal med – om innflytelse på arbeidstakersiden*. Civita-notat nr. 7/2012. Hentet fra: <https://civita.no/notat/nr-7-2012-alle-skal-med-om-innflytelse-pa-arbeidstakersiden/>
- Asheim, H. (2022, 27. januar). Partiet for samarbeid. *Dagbladet*, s. 31.
- Berg, O. (2017, 9. mars). Korporasjon. *Store norske leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/korporasjon>
- Berg, O. & Garvik, O. (2019, 28. oktober). Interesseorganisasjoner. *Store norske leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/interesseorganisasjoner>
- Berg, O. (2021, 3. juni). Korporativ stat. *Store norske leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/korporativ_stat
- Thomassen, E. (2021, 3. mai). Trepertssamarbeid. *Store norske leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/trepertssamarbeid>
- Berg, O. (2021, 9. februar). Korporativ pluralisme. *Store norske leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/korporativ_pluralisme
- S. Rokkan (1966): «Norway: Numerical democracy and corporate pluralism. Oversatt og trykt i S. Rokkan (1987): *Stat, nasjon, klasse*. Universitetsforlaget, s. 64-110.
- P. C. Schmitter (1974): "Still the Century of Corporatism?" I F. B. Pike og T. Stritch (red.): *The New Corporatism. Social-Political Structures in the Iberian World*. University of Notre Dame Press, London, 85–131.

Sluttnoter

- 1 Berg 2021
- 2 Heywood 2021: 160
- 3 Rokkan 1966
- 4 Schmitter 1974
- 5 Thorsvik 2020: 156–158
- 6 Berg 2021
- 7 Thorsvik 2020: 170–172
- 8 Thomassen 2021
- 9 Thorsvik 2020: 175
- 10 Min utheving
- 11 Hurdalsplattformen: 29
- 12 Hurdalsplattformen: 46
- 13 Hurdalsplattformen: 50
- 14 Hurdalsplattformen: 50
- 15 Min utheving
- 16 Hurdalsplattformen: 46
- 17 Hurdalsplattformen: 7
- 18 Hurdalsplattformen: 12
- 19 Hurdalsplattformen: 29
- 20 Hurdalsplattformen: 33
- 21 Hurdalsplattformen: 38
- 22 Hurdalsplattformen: 44
- 23 Hurdalsplattformen: 48
- 24 Hurdalsplattformen: 63
- 25 Hurdalsplattformen: 37
- 26 Haanes 2012
- 27 Min utheving
- 28 Asheim 2022: 31

Forsidefoto: wikipedia